

**CRIMA ORGANIZATĂ TRANȘNĂȚIONALĂ – PERICOL REAL
PENTRU ECONOMIA NAȚIONALĂ****Igor CIOBANU***Catedra Drept Penal și Criminologie*

Following the growing public interest, national government interest or international corps interest for the transnational organized crime cases, this article introduces us in the most spreading areas of the phenomena. In this way, the criminal groups are understood as the most representative of the transnational organized crime. It is believed to be a real threat for the national security, in the case of it's involvement in the arms traffic or in the free markets undermine. The author informs about our country and other world nations or organizations variety of initiatives in the way of combating this challenge. Through the promotion of the corruption, the power abuse or the dirty money, transnational organized crime leads to the democracy and economic disruption.

Astăzi, fenomenul crimei organizate atrage din ce în ce mai mult atenția publicului, a guvernelor naționale și a organizațiilor internaționale. În măsura în care grupurile criminale sunt implicate în periculosul joc al proliferării armelor, în migrația ilegală, în coruperea guvernelor naționale și în penetrarea sistemului financiar global – tot mai independent – crima organizată transfrontalieră este o amenințare la adresa siguranței naționale. Prin spălarea banilor, prin corupție, prin slăbirea instituțiilor statului și pierderea încrederii cetățenilor în existența statului de drept, crima organizată subminează bazele democratice și economice ale societății.

Rapoartele ONU relevă faptul că țările cu economii dezvoltate cheltuiesc aproape 2% din produsul național brut pentru combaterea crimei transnaționale, în timp ce țările în curs de dezvoltare – de circa șapte ori mai mult. De asemenea, se estimează că între 50-75% din moneda aflată în circulație este controlată de economia subterană [1].

Anii '90 au marcat începerea „erei globalizării”. Mișcarea fără opreliști, atât a oamenilor, cât și a mărfurilor, informațiilor și ideilor, a luat asemenea proporții, încât numeroase state și companii s-au dezvoltat datorită acestor activități transfrontaliere.

Revoluțiile care au avut loc în țările Europei Centrale și de Răsărit au îndepărtat barierele ce împărțeau lumea, iar revoluția tehnologică din domeniul informaticii și explozia investițiilor internaționale și a comerțului au grăbit procesul globalizării. Sistemele globale de comunicații și transport au revoluționat afacerile și finanțele, tranzacțiile realizându-se din ce în ce mai mult prin rețelele de calculatoare.

Aceste mutații au influențat contextul în care operează companiile comerciale, dar, în același timp, au creat noi și tentante posibilități pentru operațiuni frauduloase în acest domeniu. De exemplu, sistemul bancar „off-shore” nu numai că a creat capacitatea statelor de a rezista atacurilor speculative îndreptate împotriva monedelor naționale dar a facilitat, în mare măsură, operațiunile de spălare a banilor. Internaționalizarea burselor a făcut și face din ce în ce mai dificilă urmărirea așa-numiților „bani fierbinți”.

Văzând marile oportunități pe care le oferă economia globală, multe țări în curs de dezvoltare și în tranziție liberalizează rapid piețele financiare, îndepărtează barierele comerciale și îi curtează pe investitorii străini. Invariabil, acest proces a creat și creează goluri legislative de care se folosesc grupurile crimei organizate. În țările foste comuniste, unde s-a produs o ruptură între putere și legitimitate, au apărut „autorități paralele” care, de cele mai multe ori, sunt controlate de grupurile crimei organizate.

În măsura în care liberalizarea este esențială pentru succesul tranziției, ea poate crea, dacă nu se iau măsuri eficiente sau prompte, un teren fertil pentru activități economice ilicite. În condițiile incerte ale tranziției organizațiile criminale prosperă, iar frontierele libere, noile piețe și tehnologii facilitează lărgirea sferei lor de activitate.

Comisia Europeană cu competență în acest domeniu consideră că fraudele transfrontaliere ar putea costa Uniunea Europeană cel puțin 68 miliarde de dolari, iar fraudele săvârșite în interiorul fiecărei țări ar dubla această sumă [2].

Există astăzi numeroase preocupări ale statelor democratice pentru a identifica și anihila grupurile criminale transnaționale. Acestea sunt definite ca grupări sau organizații:

- predispuse la crimă;
- structurate ierarhic sau într-un sistem complex de relații personale care, printr-un set strict de sancțiuni interne, pot întări aceste structuri;
- dispuse să folosească violența, intimidarea și corupția pentru obținerea de profituri și pentru a controla teritoriile, oamenii și piețele;
- care, pentru a-și mări averile și pentru a se infiltra în economiile legale, sunt gata să-și „spele” procedeele ilicite;
- capabile să se extindă în noi activități, care anterior erau „curate”, și peste frontierele naționale;
- deschise la cooperarea cu alte structuri criminale sau de presiune care au obiective similare;
- capabile să se infiltreze în instituțiile guvernamentale, în vămi, poliție, justiție și chiar în parlamentele naționale.

Preocuparea actuală cea mai stringentă este aceea de a anihila organizațiile criminale. Scopul fundamental al acestora este, fără îndoială, obținerea de profituri cât mai mari. Rata profitului provenit din activitățile crimei organizate este atât de înaltă, încât puține afaceri legale pot concura cu aceasta. Posibilitatea grupurilor criminale de a institui „monopoluri” locale prin eliminarea fizică a concurenței îi conferă un avantaj extraordinar la stabilirea prețurilor.

Având capacitatea de a folosi strategii de afaceri solide, care cuprind diversificarea activității și exploatarea noilor piețe, termenul „crimă organizată” tinde să fie înlocuit de cel de „afaceri criminale” sau „industrie criminală”. De asemenea, organizațiile criminale realizează studii sofisticate de marketing utilizând, pentru atingerea scopului lor (profitul), corupția, apelează la violență pentru a intimida sau elimina concurența sau autoritățile care încearcă să le stea în cale.

Arsenalul de mijloace folosit de organizațiile criminale este deosebit de variat, începând cu traficul de droguri, care a fost și rămâne activitatea de bază și coloana vertebrală financiară a acestora, traficul de arme și terminând cu falsificarea cărților de credit sau cu transferurile frauduloase de bani prin intermediul rețelei Internet.

Traficul de arme, un domeniu foarte profitabil pentru organizațiile criminale, reprezintă cea mai importantă amenințare la adresa stabilității internaționale. Livrările de armament pe piața neagră s-au înmulțit dramatic, creștere cauzată, în mare măsură, de arsenalele din spațiul ex-sovietic insuficient păzite și controlate. În prezent, când un mare număr de militari ruși se confruntă cu dificultăți financiare și privațiuni, există tentația de a vinde arme traficantilor, care, la rândul lor, le vând organizațiilor teroriste sau așa-numitelor „state primejdioase” (rogue states) [3].

De cele mai multe ori, traficul de arme este consecința diminuării autorității statului. Colapsul acesteia și războiul creează condiții propice pentru tot felul de activități criminale. Dar, cel mai mare risc pentru securitatea globală, rezultat din căderea fizică și morală a fostei Uniunii Sovietice și a Armatei Roșii, este reprezentat de traficul de materiale de fiziune. Amenințarea este cu atât mai mare, având în vedere că nu s-a putut stabili încă dimensiunea acestei piețe și nici rolul pe care îl joacă elementele crimei organizate. Probabil, ea este mai mare decât ne imaginăm.

Dezvoltarea exponențială a tehnologiei informatice și larga accesibilitate la aceasta deschid noi posibilități pentru grupurile crimei organizate. Ele joacă un rol important în producerea de soft-uri falsificate.

Transferul banilor prin Internet facilitează spălarea lor, originile unor tranzacții dubioase fiind dificil de descoperit. Din cauza fraudelor financiare, băncile și companiile care operează cu cărți de credit înregistrează cele mai mari pierderi. Mai mult, hackerii au reușit să acceseze sistemele de calculatoare ale acestor instituții financiare, obținând mii de numere de cărți de credit. De asemenea, mulți dintre ei sunt angrenați în spionajul industrial. Pericolul criminalității cibernetice este în creștere din cauza accesului facil la instrumentele de hacking pe Internet. Din ce în ce mai mult, Internetul găzduiește tot felul de site-uri de investiții fictive și de scheme piramidale. Fără un control permanent și fără sisteme de securitate performante, folosirea Internetului pentru încheierea unor tranzacții financiare ar putea, în viitor, să implice mari riscuri. Ușurința obținerii tehnologiei de criptare, care reprezintă baza înfloririi comerțului electronic, permite grupurilor și, mai ales, organizațiilor criminale să comunice prin Internet fără teama interceptării convorbirilor.

Căderea „cortinei de fier” a deschis noi oportunități de profit pentru organizațiile criminale, prin angajarea acestora în traficul de oameni – activitate ce se extinde de la contrabanda cu emigranți ilegali până la racolarea și furnizarea de femei din țările est-europene filierelor de prostituție din țările occidentale. Furtul și contrabanda

cu opere de artă, cu mașini, organe umane și metale prețioase, tâlhăria, răpirile și violarea drepturilor la proprietatea intelectuală sunt activități obișnuite ale organizațiilor criminale.

Ele au comis și comit toate tipurile de infracțiuni la adresa mediului înconjurător, inclusiv depozitarea de substanțe radioactive și reziduuri industriale în orașe sau în împrejurimile acestora și organizarea de rețele pentru exportul lor.

Cele enunțate mai sus induc ideea necesității imperioase ca reformele legislative și instituționale să țină pasul cu rapidele schimbări sociale și economice. Sistemele financiare și bancare trebuie să lupte pentru a face față nevoilor piețelor libere și să facă acest lucru într-o manieră transparentă, în caz contrar facilitând infiltrarea organizațiilor criminale în sectorul financiar și obținerea de către acestea a controlului asupra alocărilor de credite.

Devine tot mai clar că eforturile naționale și internaționale de contracarare a crimei organizate nu pot să țină pasul cu organizațiile criminale tot mai inventive și periculoase. Totuși, atunci când guvernele și-au fixat clar scopurile, printr-o cooperare multilaterală între agenții, au fost înregistrate unele succese.

Angajate în lupta împotriva crimei organizate, autoritățile statului trebuie să acopere un mare număr de domenii: economic, financiar, juridic și să depășească barierele sociale și lingvistice. În același timp, trebuie să respecte doctrinele democratice fundamentale cu privire la dreptul la o judecată corespunzătoare, precum și alte drepturi civile. Dar ele se confruntă cu un grav paradox produs de globalizare: capacitatea crimei organizate transnaționale de a exploata deschiderea frontierelor, pe de o parte, și modalitățile de aplicare a legii și practicii judiciare, care rămân prerogativele suverane ale statului-națiune sau chiar ale guvernelor regionale și locale, pe de altă parte.

Statele și instituțiile internaționale care doresc să coopereze în lupta împotriva crimei organizate trebuie să-și actualizeze permanent legislația în domeniile extrădării și criminalității informatice.

Guvernele occidentale, din ce în ce mai conștiente de provocarea reprezentată de crima organizată internațională, au început să-și întărească mecanismul necesar pentru contracararea acestei amenințări. În anul 1987, G-7 a înființat „Forța de Acțiune Financiară împotriva Spălării Banilor” (FATF), care a lansat 40 de recomandări și apelul la o mai strânsă cooperare, asistență juridică, limitarea secretului bancar și procedura de evaluare reciprocă a modului de implementare a recomandărilor. Unul dintre obiectivele principale ale G-8 este promovarea unei convenții a ONU împotriva crimei organizate transnaționale, care să pună bazele unei cooperări internaționale mai eficiente între autoritățile polițienești și judiciare. În anul 1997, OECD a lansat o ofertă pentru încheierea unei convenții prin care mita să fie scoasă în afara legii și să fie considerată infracțiune atât pentru funcționarul public care a acceptat-o, cât și pentru conducerea corporației care a oferit-o. La 27 aprilie 1998, cele 29 țări membre ale OECD au lansat o altă inițiativă al cărei scop era limitarea rolului „paradisurilor fiscale” în evaziunea fiscală și în spălarea banilor.

Convenția ONU de la Viena din 1988 (intrată în vigoare în 1990) cu privire la traficul ilicit de narcotice și substanțe psihotropice a fost ratificată de 120 de state. Conferința ministerială mondială de la Neapole din 1994 asupra crimei organizate transnaționale a avut ca rezultat „Declarația politică și planul internațional de acțiune împotriva crimei organizate” (Declarația de la Neapole) care a chemat la o mai strânsă colaborare între țările semnatare.

Cu cei 176 de membri, Organizația Internațională a Poliției Criminale (Interpol) a devenit instrumentul-cheie în lupta împotriva crimei organizate internaționale. Interpolul, care a intensificat legăturile de acțiune cu Europolul, intenționează să treacă dincolo de simpla urmărire a răufăcătorilor, dezvoltând baze de date referitoare la fluxurile de mașini, amprente digitale, bani și cărțile de credit false. De asemenea, urmărește crimele asupra mediului înconjurător, de spălarea banilor și cele ce țin de traficul de droguri și monitorizează atent toate actele de terorism.

La rândul său, Consiliul Europei a adoptat „Convenția asupra spălării, cercetării, descoperirii și confiscării veniturilor provenite din acțiuni criminale” (Strasbourg, 1990), iar Uniunea Europeană – „Convenția referitoare la protecția intereselor financiare ale Comunității Europene”. În lupta împotriva spălării banilor o serie de organizații internaționale au prezentat un set de priorități: încredințarea veniturilor provenite din spălarea banilor; limitarea secretului bancar; identificarea și raportarea tranzacțiilor care produc suspiciuni; confiscarea bunurilor și crearea unor mecanisme de cooperare internațională eficiente. În anul 1990, OECD a înființat „Grupul financiar de acțiune împotriva spălării capitalului” și a prezentat 40 de recomandări în această privință. Convenția Consiliului Europei cu privire la spălarea banilor, care stipulează confiscarea proprietății și care a fost ratificată doar de opt state, permite transmiterea directă a dovezilor referitoare la infracțiuni [5].

La Dublin, între 13 și 14 decembrie 1996, Consiliul European, exprimându-și hotărârea de a lupta împotriva crimei organizate, a insistat asupra necesității unei abordări coordonate și coerente a problemei. În consecință, s-a proiectat, la nivel înalt, un „Plan de Acțiune pentru combaterea crimei organizate”, care cuprinde 15 directive și 30 de recomandări specifice. Programul PHARE a lansat un proiect comun – „Lupta împotriva crimei organizate în statele în tranziție”, la care lucrează împreună cu 16 țări, iar „Acordul Schengen” a stabilit cadrul de acțiune pentru controlul frontierelor [6].

Statele membre ale Uniunii Europene au ajuns la concluzia că nu poate exista o unitate reală fără dezvoltarea așa-numitului „al treilea pilon” al Europei, care să includă o mai mare integrare a activităților juridice și polițienești. Principala măsură în această direcție a fost crearea „Europol”-ului, prin intermediul căruia reprezentanții autorităților polițienești ale tuturor țărilor membre își pot coordona investigațiile și acțiunile naționale, chiar și arestarea criminalilor care acționează în diferite state europene. Odată cu ratificarea convenției, „Europol”-ul poate servi drept centru de stocare a informațiilor [7].

Iată de ce, în prezent, Moldova se confruntă, pe de o parte, cu o situație internă extrem de dificilă, prelungită dincolo de toate previziunile și așteptările postunionale, iar, pe de altă parte, trebuie să facă față efortului imperativ de integrare în instituțiile Comunității Europene și în cele nord-atlantice, într-o lume modernă, cu adevărat a Mileniului III, o lume de armonizare a culturilor în casa comună a infrastructurilor, economiilor, finanțelor, intereselor de apărare și a prosperității generale.

Referințe:

1. Drăgan J. Aproape totul despre droguri. - București: Editura Militară, 1994.
2. Pitulescu I. Al treilea război mondial. Crima organizată. - București: Național, 1996.
3. Le Doran S., Rose P. Cyber-Mafia. - București: Antet, 1998.
4. Ziegler J., Seniorii crimei. Organizații secrete contra democrației. - București: Antet, 1998.
5. Salvatore L. Istoria Mafiei. - Iași: Polirom, 1999.
6. Miclea D. Cunoașterea crimei organizate. - Ploiești: Pygmalion, 2001.
7. Caropozny G. jr., William Balsamo. Istoria Secretă a Crimei Organizate din America. - București: Alfa, 2002.

Prezentat la 24.10.2007